

opusdei.org

Směrem ke kultuře dialogu

Jsme schopni mírumilovně předávat náš pohled na svět a zároveň pozorně naslouchat tomu, co říkají ostatní?

Teoložka Jutta Burggraf navrhuje dialog, abychom se vyhnuli střetu mezi kulturami a mentalitami.

12.12.2009

Nová výzva

V současné společnosti žijeme společně s těmi, kteří se od nás

odlišují. Je to konkrétní a evidentní skutečnost, před kterou nemůžeme zavírat oči. Obvykle se jedná o lidi pocházející z jiných zemí, s odlišnou kulturou a náboženstvím. Mají jiné zvyky a způsob života, který je nám cizí, nebo nám připadá podivný a směšný. Možná žijí ve stejném městě nebo dokonce patří do naší rodiny. Jsou to „naši stálí sousedé“, ale nemají stejný způsob myšlení ani vnímání jako já, nebo - řečeno z opačné perspektivy - já nemyslím ani nevnímám jako oni. Každý člověk má svůj postoj, mentalitu, své životní plány a také způsob, jakým posuzuje politické a společenské události.

Bohužel tyto rozdíly v nejednom případě vzbuzují antipatie nebo podezírání. Mohou vést k nedorozumění nebo nepochopení a dokonce mohou probouzet násilné reakce. Mohou být také příčinou mnoha forem odmítání, která zraňují lidská srdce.

Mnozí trpí nespravedlnostmi a ponižováním už z pouhé skutečnosti, že nejsou „jako ostatní“. Někteří musí denně snášet různé formy trýznění nejenom ve vězení, ale také v práci nebo v rodinném prostředí. Je jisté, že nikdo nám nemůže způsobit více škody než ten, který by nás měl milovat. „Jediná bolest, která ničí více než okovy, je nespravedlnost od našich nejbližších“, říkají Arabové. Je politováníhodné vydávat energii na zlobu, podezírání, nenávist nebo zoufalství. A je asi ještě smutnější, když se člověk zatvrdí, aby dále netrpěl.

Jak můžeme zabránit tomuto střetu kultur a mentalit, který, jak se zdá, se stále více projevuje v našem životě? V posledních letech - a zvláště od 11. září 2001 - se objevilo mnoho různých odpovědí na tuto otázku. Jednou z nejdůležitějších je bezesporu dialog. Ale jsme schopni předávat mírumilovně naše vidění

světa a pozorně naslouchat tomu, co říkají ostatní? Nebo, zeptáme-li se více kategoricky, jsou to opravdu naše vlastní názory? Nalezli jsme svou vlastní identitu? Existuje známé rčení, že nikdo nemůže dát, co nemá.

I. Obtíže v dialogu

Jsme svobodní a myslíme proto nezávisle. Ale stěží k tomu máme odvahu. Jsme spíše zvyklí opakovat to, co říkají noviny a časopisy, televize, rádio, co čteme na internetu, nebo co říká nějaký víceméně zajímavý člověk, kterého potkáme na ulici. Zdá se, že v mnoha zemích dnes zmizela autorita - cenzura, která diktuje myšlení. Ale co ve skutečnosti nacházíme je, že tato autorita změnila svůj způsob jednání: nejedná se o nátlak, ale pouze o tiché přesvědčování. Je neviditelné, anonymní a maskuje se normálností, zdravým rozumem nebo veřejným

míněním. Nevyžaduje nic jiného než to, co dělají všichni ostatní.

Bráníme se neustálému napadání tohoto „neviditelného nepřítele“? Naučili jsme se využívat svého nadání, jak přemýšlet a rozlišovat? Myšlení není pouze zábavná hra, je to především požadavek naší přirozenosti. Neměli bychom dobrovolně zavírat oči před skutečností, ale právě naopak: skutečnost, která nás obklopuje, by nás měla provokovat k hledání odpovědí na velké i méně důležité otázky, které nám předkládá sám život.

Trpět stálou činností

Nicméně náš život se z mnoha ohledů proměnil v neustálou činnost. Mnozí lidé trpí následky stresu nebo chronickou únavou. Tvrdost profesionálního života a rovněž přehnané nároky zábavního průmyslu s sebou nesou nadměrné

povinnosti, takže jediné přání, které člověk večer má, je odpočinout si, odpoutat se od každodenních problémů a nesnažit se o nic dalšího. Všechno toto může vést k určitému psychologickému a duchovnímu „odcizení“, k povrchnosti toho, kdo žije pouze v daném okamžiku, pro bezprostřední věci. V naší společnosti přesycené blahobytem je často obtížné se zastavit a zamyslet se. A ještě obtížnější je mluvit vážně s druhým člověkem. Jak můžeme předávat své názory, když žádné nemáme?

Útěk do virtuálního světa

Často známe lépe herce nějakého televizního seriálu, než naše nejbližší sousedy. Píšeme maily našim kolegům vedle v kanceláři, místo toho abychom s nimi mluvili tváří v tvář. Kromě internetu je televize v nynější době bezpochyby hlavním zdrojem informací i dezinformací.

Bez zastavení přijímáme zprávy z celého světa, talkshows i filmy. Nejsou řídké případy, kdy je televize zapnutá celý den, dokonce i v době oběda. To pochopitelně nepřispívá k rozhovorům v rodině. Některé studie říkají, že děti v Evropě se dívají na televizi v průměru čtyři hodiny. Ve Spojených státech asi ještě více, až šest hodin denně, jak tvrdí Milton Chec, odborník ze San Francisca. Takže když dítě začíná studovat střední školu, televizi již sledoval 18 000 hodin a ve škole strávil 13 000 hodin. Jeho hlava je plná obrázků.

Ale dokonce i ten nejhorlivější televizní divák se občas musí odtrhnout od své obrazovky a musí čelit realitě každodenního života. Je ponořen do světa, který už není tak vzrušující, jako svět plný obrázků. Každodenní život nám může připadat jako život, ve kterém se nic neděje a zároveň je nudný. Obvykle není tak dynamický jako hraný film.

Dá se pochopit, že máme nutkání z něho utéci, vrátit se co nejdříve do fantastického světa televize a už se z něho nevrátit. Tímto způsobem se může stát televize drogou. Jsme to my, kdo z ní děláme jednu z mnoha „elektronických drog“. Dokonce existuje maličká televize, kterou si můžeme vzít s sebou do veřejného dopravního prostředku, abychom nebyli ani čtvrt hodiny sami.

Touha po nadbytečných informacích

Nadbytek informací může být další příčinou, která zabraňuje přemýšlení. Žijeme v době masových komunikačních prostředků.

Přijímáme nesmírné množství informací. Kdo chce mít okamžitý přístup k informacím ze všech pěti kontinentů, kdo si nenechá ujít žádnou televizní debatu, žádný rozhovor nebo politický komentář nebo se dívá na jeden film za

druhým, asi se stane jakýmsi robotem. Často nemáme čas ani dostatek sil, abychom dokázali vstřebat všechny tyto informace. Kromě toho nevědomky absorbujeme tisíce dat už když jenom procházíme centrem města.

II. Hledání vhodných řešení

Jak se zachovat v této situaci? Existuje jeden úsměvný příměr, který se vypráví o německé spisovatelce Ida Friederike Görres. Jednou v padesátých letech minulého století se jí ptali, co dělá, že má vždy takové originální nápady a umí okomentovat aktuální situaci ve společnosti s takovou jasností. Odpověděla: „Nečtu žádné noviny. Takto mohu své schopnosti efektivně využívat. O tom důležitém se stejně dozvím.“ Pochopitelně je tento postoj diskutabilní a obecně není hodný následování. Ale může nás vybídnout k přemýšlení. Dnes, o několik

desetiletí později, se objem informací, které každý den přijímáme, mnohonásobně zvětšil. Zároveň se tyto informace také více specializovaly. Znalosti lidstva se zdvojnásobují každé čtyři roky.[1] Pro člověka je obtížné vytvořit si názor bez jistého „odstupu“ co se týče informačních médií. Ruský spisovatel Dostojevskij říká: „Být jednou za čas sám je pro normálního člověka důležitější, než jídlo a pití.“[2]

Vyhýbat se obranným postojům

Je pochopitelné, že někteří lidi si osvojují obranný postoj: zakazují svým dětem dívat se na televizi nebo dokonce ani nechtějí mít televizi doma. Tento radikální přístup může rodinný život a samotnou kulturu obohatit.[3] Nicméně se nezdá, že je to ten nejvhodnější způsob, jak čelit výzvám naší doby: Kulturní růst se nemůže obejít bez přínosu filmové

tvorby, neboť tato přebírá vedoucí úlohu. Je to místo, ve kterém se setkává svět komunikací a ostatních forem kultury. Kontrolou a cenzurou se dnes prakticky ničeho nedosáhne. Student se může dostat prostřednictvím kabelu nebo satelitu k jakýmkoliv informacím, které hledá. Může shlédnout ty nejškodlivější programy v barech, autobusech nebo obchodech, doma u přátel nebo u sebe, když rodiče nejsou doma (nepočítajíc to, že téměř polovina dospívajících na západě má svou vlastní televizi). Vypráví se o jedné slušné paní, která diskutovala se svými dětmi o jednom filmu plném brutálností a násilí: děti ho chtěli vidět, rodiče to zakázali. Toho dne, kdy film dávali v televizi, musela paní doprovodit svého manžela na jednu důležitou schůzku. Protože si nebyla jistá, zda ji děti poslechnou, vzala si televizi s sebou do auta. A děti shlédli film u sousedů.

Zákazy se ničeho nedosáhne. Cílem nemůže být pouhé odmítnutí něčeho. To je utopické a málo přitažlivé. Je třeba mnohem většího úsilí, které spočívá v tom, že se dětem snažíme věrohodnými argumenty pomoci, aby televizi používali správně: zaujmout k ní kritický a pozitivní postoj a vysvětlit její výhody a nevýhody.

Televize není nepřítel, není to nutně „hloupá bedna“. Může to být dobrý přítel, účinný nástroj ve službě kultury a vzdělávání. Jeden z režisérů německé televize má ve zvyku říkat: „Televize dělá chytré ještě chytřejšími a hloupé hloupějšími.“[4] Musí se správně používat. Abychom toho dosáhli, je dobré se na televizi dívat společně se školáky a po shlédnutí programu si o něm promluvit. Tímto způsobem se může televize, které se někteří tolik obávají, v praxi proměnit v plném

slova smyslu v další vzdělávací prostředek.

Televize může otevírat nové horizonty a předávat autentické hodnoty. Můžeme také objevit svou vlastní odpovědnost za programy - napsat dopis režisérovi, zorganizovat schůzku. Takto může každý vyjít z anonymity a pasivity, které jsou spotřební společnosti tak vlastní. Každý může pomoci hledat „televizi s lidskou tváří“: to znamená televizi přizpůsobenou člověku, ne člověka, přizpůsobeného televizi.

Přizpůsobit se současné situaci

Je nutné vtisknout „lidskou tvář“ nejenom elektronickým médiím, ale vlastně celé společnosti. První krokem v tomto úsilí bude to, že my sami budeme opravdu „lidštití“, tj. že budeme žít podle našich možností, budeme se snažit „být těmi, jakými opravdu jsme“ - ne nějakými

automaty nebo loutkami - a otevřeme se druhým.

Důsledkem globalizace je velká kulturní výměna v prostředích, které byly tradičně homogenní. To nás ale nemůže nijak znepokojovat. Nemělo by docházet k tomu, že se lidé v určitých konzervativních kruzích znepokojují a minulou dobu oplakávají. Vždyť jedna ze základních vlastností světa je, že v něm existuje neustálá činnost. Žijeme dnes jinak, než se žilo před dvaceti, padesáti nebo pěti sty lety. Naše doba není nějaká cesta, po níž kráčíme a jež na nás nezávisí. Naše doba jsme my samotní: je to způsob našeho života, způsob jakým se díváme na realitu okolo nás, je to naše mentalita, naše zkušenosti, jež jsme získali, a vzdělání, které jsme dostali. Je to naše vnímavost a naše zvyky a veškeré naše lidské vztahy.

Kdo chce ovlivňovat přítomnost, musí mít pozitivní postoj ke světu, ve kterém žije. Nemůže se dívat do minulosti s nostalgií a rezignací, ale musí si osvojit pozitivní postoj ke konkrétnímu dějinnému okamžiku: měl by si všímat aktuálního dění, které má vliv na to, zda zakouší radosti či strasti, naděje či zklamání a vůbec na celý způsob jeho života. „V celé historii světa je důležitá jediná chvíle a tou je přítomnost,“ říká Dietrich Bonhoeffer.[5] Změny ve způsobu našeho myšlení nás vedou k tomu, že své názory vysvětlujeme jiným způsobem, a dokážou je potom pochopit i ti, kteří je s námi nesdílejí. Z tohoto hlediska říká španělský spisovatel: „Přirozeně že nejsem připraven uzpůsobit své myšlenky tak, jak se doba mění. Ale jsem připraven tato svá tvrzení vyjadřovat co nejaktuálněji, z pouhé lásky k mým ideám a mým bližním. Neboť když mluvím jazykem mrtvým anebo příliš zaujatě, své myšlenky

pohřbívám a s nikým si nerozumím.“[6]

Otevřít se světu

Každý člověk má nějakým způsobem účast na pravdě, i když se nám jeho názory mohou zdát chybné: dobro může existovat, aniž by se mísilo se zlem, ale neexistuje žádné zlo, ve kterém by nebylo trochu pravdy.[7] Proto se můžeme učit od všech lidí. Pokud chceme pochopit dnešní svět, musíme si stále rozšiřovat své obzory, prohlubovat poznání pravdy, kterého jsme dosáhli, a hledat pravdu tam, kde se může nacházet, tj. kdekoliv. Jinými slovy musíme být připraveni k dialogu, zvláště s těmi, kdo jsou jiní než my.

Tento postoj nejenže umocňuje dobro druhých (cítí, že si jich ceníme), ale umožňuje samotný růst. Situace se dá porovnat s postavením člověka, který žije nějakou dobu v cizině. Když se vrátí do své země,

uvědomí si, že se mnoho naučil: vidí totéž co jindy, ale vidí to jinýma očima. Dokáže nyní rozlišovat mezi podstatným a nepodstatným a je schopen se lépe přizpůsobovat novým situacím. Z tohoto důvodu se v mnoha firmách dává přednost těm, kdo mají „zkušenost v zahraničí“, a dokonce i podle toho, ve které zemi žili. Důležité je, že žili mimo svou zem a znovu vrátili.

III. Vlastnosti dialogu

Dialog není pouhým rozhovorem, nýbrž je to setkání mezi dvěma (nebo více) osobami v přátelském prostředí. Je to rozhovor v otevřeném duchu, pochopení a shovívavosti, ve kterém se každý projevuje tak, jakým ve skutečnosti je, a přijímá druhého takového, jakým je. Každý se potom obohacuje tou částí pravdy, která přichází od druhého člověka, a umí ji správně integrovat do svého vidění světa.

Přátelská atmosféra

Někdy se nechováme úplně přirozeně: uzavíráme se před ostatními. V naší kultuře si rychle osvojíme být „silnými“ a „opevníme se“ v džungli života. Zranitelnost je nebezpečná a proto zakázaná. Máme sklony pečlivě skrývat naše stinné stránky a strach, naše potřeby a slabosti. Někteří tímto chováním dosáhnou určitého společenského uznání, ale platí za to velkou cenu: popírají své vlastní lidství a odmítají život ve svobodě.

Pokud se někdo schovává za pevnou zeď, nestýká se ani se sebou, ani není možné, aby se stýkal s druhými. Aby vešel v kontakt se sebou i s ostatními, je nutné, aby se „odzbrojil“, přijmul to, že je zranitelný, uznal vlastní zábrany, šrámy a nedostatky.

Kdo svou identitu našel, je silným člověkem. Nemusí urážet druhého, aby ukázal svou nadřazenost. Je

klidný, mírumilovný a štědrý. A čím jsou vlastní přesvědčení pevnější, tím flexibilnější a příjemnější je tento člověk. Je jako strom s hlubokými kořeny, který dává stín, pomoc a úlevu tomu, kdo ho hledá.

Když se nacházíme na začátku dialogu, musíme v druhém člověku vidět to dobré. Jak radí lidová moudrost: „Chceš-li, aby druzí byli dobří, jednej s nimi, jakoby takoví už byli.“ Kde převládá láska, není třeba se uzavírat ze strachu, že nás někdo zraní. Proto je tak důležité projevit sympatie a lásku, když chceme vejít ve styk s druhými. Milovat neznamena jednoduše dělat něco pro druhé, ale důvěřovat životu, který v tom druhém existuje. Spočívá v tom, že druhého chápeme se všemi jeho vhodnými či nevhodnými reakcemi, jeho obavami a nadějemi. Chceme, aby objevil, že je jedinečný a zaslouží si pozornost, aby přijal svou vlastní velikost, krásu a světlo, které je v

něm skryté, a smysl své existence. A také mu dát najevo radost, že jsme s ním.

Když člověk zakouší, že je milován pro to, čím je, aniž by musel ukazovat, že je schopný a něčím zajímavý, cítí se v přítomnosti druhého bezpečný. Mizí masky a zábrany, za kterými se skrýval. Už je zbytečné se předvádět nebo něco skrývat, je zbytečné se chránit. Když někdo nabude svobodu s vědomím, že je jedinečným, stane se laskavým a příjemným. Vyrostе v něm nový život, který mu dává zdravou autonomii.

Poznat druhého

Abychom mohli milovat, musíme mít nejprve poznání. Někdy máme dost zkreslené představy o tradicích a zvycích cizích občanů a činíme nespravedlivé soudy o jejich plánech a úmyslech. Někdy zcela ignorujeme důvody, které jsou za jejich skutky.

Tak je můžeme nevědomky a z nevědomosti zarmoutit nebo i zranit. Například zdrženlivost v některých jídlech - v případě muslimů nebo židů - můžeme považovat za umíněnost, když nevezmeme v potaz náboženský důvod, který stojí v pozadí tohoto chování.

Je vhodné, abychom v kontaktu s druhými počítali s jejich dispozicí, věděli co milují a co odmítají. Proto je nutné studovat jejich dějiny a kulturu, náboženství a duchovní život, dokonce i psychologii jejich národa. Víme o všem, co mají jiné kultury krásné a drahocenné?

Ale abychom porozuměli druhému člověku, musíme mít víc, než pouhé knižní poznání. Je třeba poznání, které je inspirované sympatiemi, které jde mnohem dál, než jakákoliv sebesprávnější teorie: matka obvykle zná své dítě lépe, než několik učitelů dohromady.

Poznání prostřednictvím náklonnosti k druhému je umožněno ve vzájemném soužití, v přímém kontaktu, ve vzájemné spolupráci. V Německu žili několik století katoličtí křesťané a evangelíci v odlišných regionech, navštěvovali jiné školy, existovalo málo manželství mezi osobami odlišného vyznání a obecně se vyhýbali jakémukoliv osobnímu kontaktu. Proto si jedni ke druhým vytvářeli obrázek čím dál tím méně pravdivý a odporující minimálním požadavkům spravedlnosti. Ale když během druhé světové války se „oddělení bratři“ ocitli náhle v koncentračních táborech Třetí říše a bojovali za stejnou věc a byli odhodláni zemřít -společně- za víru v Ježíše Krista, tehdy „začal ekumenismus v Německu“.[8]

Katolíci i evangelíci objevili, že mají mnoho společného, začali se vzájemně respektovat a pracovat společně díky velkým přesunům obyvatelstva po skončení této

strašlivé války (expatriace a násilné stěhování). Nutnost vzájemné existence jim odhalila falešnost jejich mentálních schémat.

Respekt k druhému

Skutečnost být odlišným znamená velké bohatství a v podstatě je to zdroj nikdy nekončícího učení. Rozdíly se nesmí popírat a vyrovnávat. Každý člověk je originální a má naprosté právo takovým být. Říká se, že schopnost uznat rozdíly je v antonomasii pravidlo, které označuje stupeň kultury a inteligence lidské bytosti. V tomto kontextu můžeme připomenout dávné čínské přísloví, podle kterého „moudrost začíná tím, že odpustíme bližnímu, že je jiný“. Není to jednotná harmonie, ale zdravé napětí mezi odpovídajícími póly, které dělá život zajímavým, dává mu hloubku a šířku, barvu a plastičnost.

V dnešní době více než v kterékoliv jiné jsme pevně přesvědčeni, že každý člověk má právo být sám strůjcem svého života a těšit se hluboké svobodě, aby si mohl rozhodovat o svém osudu (můžeme to chápat jako prazáklad jeho vnitřního života). Za žádných okolností se nemůže zničit tato intimní sféra člověka. Ale právě k této situaci dochází, když se někomu brání žít podle jeho nejhlubšího přesvědčení. Může nastat i takový případ, že člověk objektivně koná zlo, ale pokud to činí „svobodně“ a řídí se podle svého vnitřního světla, je to lepší, než když koná dobro z donucení.[9]

Tento postoj hlubokého respektu ukázal například poslední polský král z rodu Jagelonců. V době, kdy na západě docházelo k inkvizičním procesům a zapalovaly se hranice s kacíři, podal tento král důkaz o své snášlivosti tím, že prohlásil svým

poddaným: „Nejsem králem vašeho svědomí.“[10]

Na druhé straně je třeba mít na paměti, že postoj úcty k druhému je něco víc než tolerance. Zatímco tolerance pouze vymezuje prostor (nezbytný) pro vzájemné spolužití mezi lidmi, respekt se zaměřuje na samotný vztah mezi nimi a na problém, který přestavuje pro druhé život jednoho člověka. To, že „pravda se poznává silou pravdy samotné“, neznamena pouze, že všechny činy odporující svobodě a úctě k chování druhého se automaticky diskreditují. Z této skutečnosti vyplývá pro každého i odpovědnost hledat co nejúplnější smysl bytí, každý podle svých schopností.

Ve vztahu k druhým spočívá ale hlavní povinnost respektovat to, pro co se ve svém životě rozhodnou. Nesmíme si vzájemně vyčítat úzkoprsost, pokrytectví nebo

přízemní úmysly. Nesmíme se snažit nikoho známkovat nebo klasifikovat.

Pouze tehdy, když se člověk pokouší druhého pochopit, se může vytvořit prostředí vzájemné důvěry. A také tehdy bude vzájemné sblížení možné, když je člověk otevřený k lidem, jež myslí jinak, mluví jinými jazyky, mají jinou víru, myšlení a jednání. Tato ohleduplnost se projevuje ne v neposlední řadě v používaných výrazech. Vyhýbá se slovům, soudům a činům, které nejsou v řádu spravedlnosti a pravdy v souladu s postavením druhých a mohou proto vzájemné vztahy s nimi zhoršit.

Je známé, jakou mimořádnou úctu měl Tomáš Akvinský ke svým protivníkům. Dokonce i tehdy, když tento velký filosof středověku s někým naprosto nesouhlasil, vysvětloval myšlenku protivníka těmi nejpříznivějšími, nejjasnějšími a

neobjektivnějšími výrazy jak jen dokázal. Snažil se nezkreslovat jeho argumenty, aby jeho převaha byla ještě zřejmější. Někdy ukazoval takovou nestrannost, když formuloval postoje druhých, že je líčil jako rozumné a možné. Dokonce vysvětloval tyto teorie s ještě větší přesvědčivostí, než jejich původci. [11]

Neskrývat svou vlastní identitu

Člověk jednající v duchu tohoto dialogu se snaží, aby všechny jeho myšlenky byly jasně a jemně podány a přizpůsobené okolnostem každého případu. Nehledá levné kompromisy a ví, že nic není tak cizí pokoji, jako relativní nebo vlažný postoj k pravdě. Naopak chce, aby i ostatní měli účast na řešeních, ke kterým došel.

Abychom v jakémkoliv lidském vztahu něčeho podstatného dosáhli, je vhodné a nezbytné neskrývat svou

vlastní identitu. Druhý člověk chce vědět, kdo jsem, a já chci vědět, kdo je on. Jestliže se spřátelíme s člověkem jiné rasy nebo jiné země, jiné politické strany nebo náboženského vyznání, bezesporu nás zajímá, co si myslí a v co věří. Jestliže budeme ignorovat rozdíly a navykneme si, že raději budeme mlčet - mlčenlivý souhlas -, zřejmě k žádným zjevným rozepřím po nějakou dobu nedojde. Ale v podstatě se budeme pohybovat v prostředí vzájemného nepochopení. Nepřijímáme se takoví, jací ve skutečnosti jsme, a náš vztah je čím dál tím více povrchnější a klamnější, dokud se dříve nebo později nerozpadne. Naopak když všichni věrně jednáme podle našeho vlastního přesvědčení, může se za určitých okolností stát, že nemáme mnoho společného, že jsme jeden druhému značně odcizení. Ale uvnitř se podobáme mnohem více, než když se shodneme v povrchních věcech a

opomíjíme hledání pravdy. Pokud se bude každý řídit svým vnitřním světlem, budeme spojeni v té nejvnitřnější hloubce svého bytí. Základní postoj máme stejný, je to věrnost našemu svědomí. Existuje mezi námi jednota, jež není zřetelně vidět, ale je zato naprosto reálná. Je tak skutečná, jako přátelství, které nás spojuje.

Vzájemně se obohacovat

Dialog spočívá v dávání a přijímání. Znamená to, že obě strany si pozorně naslouchají, jsou ochotné se učit, protože „ve všem seriózním, co oponent říká, je vyjádřena jedna z mnoha stránek skutečnosti“[12].

Je nutné rozlišovat mezi fundamentálním (v čem nemůžeme ustoupit, aniž bychom změnili naši totožnost) a akcidentálním (kam patří odlišné názory). Zastávat jediný postoj v věcech akcidentálních je vlastní ideologiím. John Henry

Newman říká k tomuto předmětu:
„Vždy existovaly odlišné postoje... (v životě intelektuálním a duchovním) a vždycky tomu tak bude. Pokud by tato odlišnost přestala, musel by přestat jakýkoliv duchovní a intelektuální život.“[13] A Kierkegaard tvrdí, že člověk se stává maloměšťáckým, pokud absolutizuje relativní věci.[14]

Poznávat myšlení druhých obohacuje. Tímto způsobem si můžeme opravit některé naše postoje, které možná přespříliš ustrnuly. Sv. Augustin upozorňuje: „Ať nikdo z nás neříká, že už našel pravdu. Budeme ji hledat tak, jako bychom ji oba neznali. Tehdy ji budeme hledat nejsvědomitěji a s největší láskou. Proto je nutné, aby si nikdo namyšleně nemyslel, že pravdu již našel.“[15]

Na konci dialogu nebude proto žádného vítěze ani poraženého. V

nejlepším případě budou dva (přesvědčení pravdou).

Poznámka na závěr

Dialog vyžaduje, abychom hledali vlastní identitu a překonávali averzi a spory. Je to cesta ke zralosti a pokoji. Není vždy snadná, ale pomáhá nám otevírat dveře (místo uzavírání hranic) a vidět v druhých to dobré (místo kritizování jejich odlišného způsobu bytí). Dokud budou žít lidé na zemi, můžeme se prostřednictvím dialogu znovu a znovu k druhým přibližovat, a to i navzdory tomu, že je nesprávně pochopíme a zklameme se. Proto je tak důležité se cvičit v umění vedení dialogu.

Jutta Burggraf je profesorkou na teologické fakultě univerzity Navarra.

Poznámky

[1] Cf. P. HAHNE, Schluss mit lustig. Das Ende der Spassgesellschaft, Lahr/Schwarzwald 2005, p.119.

[2] F. M. DOSTOIEVSKI, cit. en Anselm GRÜN, 50 Engel für das Jahr, Freiburg-Basel-Wien 2000, p.53.

[3] Například T. GUERRA, „básník“, který inspiroval velkého filmového režiséra Federico Felliniho, před nějakou dobou provokoval takto: „Vypněme během roku všechny televizory a uvidíme, jak se v našich srdcích znovu obnoví morální hodnoty, představitivost a duchovno.“ Porovnej: Zdravá provokace na Festivalu duchovních filmů, mezinárodní agentura Zenit, 19. 11. 1998

[4] H. GIESECKE, Wozu ist die Schule da? Die neue Rolle von Eltern und Lehrern, 2^a ed. Stuttgart 1997, p.38.

[5] D. BONHOEFFER, Predigten, Auslegungen, Meditationen I, 1984, pp.196-202.

[6] J.L. MARTÍN DESCALZO, Důvody k radosti, 8. vyd., Madrid 1988, p.42.

[7] TOMÁS DE AQUINO, Summa theologiae I-IIae q.109, a.1, ad 1.

[8] W. KASPER, Ein Herr, ein Glaube, eine Taufe, en "Stimmen der Zeit" (2002/2), p.75.

[9] Cf. R. BUTTIGLIONE: Zur Philosophie von Karol Wojtyła, en Johannes

Paul II., Zeuge des Evangeliums, ed. por St. HORN y A. RIEBEL, Würzburg 1999, pp.36 y39.

[10] JAN PAVEL II., Překročit práh
naděje, 1995.

[11] Cf. J. PIEPER, Guide to Thomas
Aquinas, Notre Dame/Indiana 1987,
p.77.

[12] Tamtéž, pp. 83s.

[13] J. H. NEWMAN, cit. por J. L.
MARTÍN DESCALZO, Důvody k lásce,
Madrid 1991, p.47.

[14] S. KIERKEGAARD, cit. en P.
HAHNE, Schluss mit lustig. Das Ende
der
Spassgesellschaft, cit., p.73.

[15] SAN AGUSTÍN, Contra epistolam
quam vocant fundamenti, Corpus
Scriptorum Ecclesiasticorum
Latinorum 25, 195.

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
smerem-ke-kulture-dialogu/](https://opusdei.org/cs-cz/article/smerem-ke-kulture-dialogu/)
(08.04.2026)